

ชื่อผลงาน “กล่องประดับมุก”

“อยากฝากให้เยาวชน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป
หันมาสืบทอดงานช่างแขนงนี้ไม่ให้สูญหาย เพื่อเป็นการ
อนุรักษ์ให้อยู่คู่แผ่นดินไทยต่อไป”

นายแดง แจ่มจันทร์ (อายุ 51 ปี) ประเภทงานศิลปหัตถกรรม : เครื่องรัก (ประดับมุก)

ที่อยู่ : 83 ม.8 ต.บัวปากท่า อ.บางเลน จ.นครปฐม 73130
โทรศัพท์ : 034-993-058

 เครื่องมุก ช่างมุก

งานช่างมุกเป็นหนึ่งในงานเครื่องรักของไทย ที่แสดงออกถึงความประณีต อ่อนช้อยในงานศิลปหัตถกรรมของไทย ด้วยความแยบยลของช่างฝีมือในการสร้างงานศิลปะอันทรงคุณค่าทั้งการผูกลาย การวาดลาย และการฉลุ ด้วยขั้นตอนการทำที่ซับซ้อนผู้ทำต้องใช้ความละเอียด รอบคอบ และความอดทนสูง ทำให้งานช่างแขนงนี้มีผู้สืบทอดน้อยและเริ่มสูญหาย

แดง แจ่มจันทร์ เกิดและเติบโตจากครอบครัวชาวนา ได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้งานช่างมุกกับครูจักรกริช และติดตามครูไปถ่ายทอดความรู้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และหวังแทนในงานที่ทำเพราะผู้ทำงานแขนงนี้ได้จะต้องมีความอดทนสูง การสร้างมุกแต่ละชิ้นให้มีลวดลายอ่อนช้อย ต้องใช้ทักษะฝีมือที่ประณีต ตั้งแต่วิธีการคัดเลือกหอยมุกไปการวาดร่างลวดลาย การฉลุ การลงรัก รวมถึงเทคนิค “การบาก” ที่ต้องทำให้ลวดลายดูพลิ้วไหว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของครูจักรกริชที่ถ่ายทอดมาสู่ลูกศิษย์คนนี้

ลำดับการสืบทอดงานหัตถศิลป์

รุ่นที่ 1 : นายจักรกริช สุกสวัสดิ์ (คุณครู)
(ครูช่างศิลปหัตถกรรมปี 2558)

รุ่นที่ 2 : นายแดง แจ่มจันทร์ (ลูกศิษย์)

“การทำงานในปัจจุบันยังคงยึดการทำแบบโบราณทุกขั้นตอน โดยเฉพาะเอกลักษณ์การจลลลายที่ยังคงการบาก แบบดั้งเดิม ทั้งบากปิดและบากเปิด ตัวห้อย ตัวหงอน ซึ่งต้องใช้เวลาและใช้ความอดทนสูงในการทำงาน ถึงแม้ทุกกระบวนการจะมีความซับซ้อนหลากหลายขั้นตอน แต่ได้แฝงไว้ด้วยแนวคิดขนบธรรมเนียม ประเพณี งานลงรักประดับมุกจึงเป็นงานที่ทรงคุณค่าและบ่งชี้ถึงภูมิปัญญาของคนไทย”

ปัจจุบันแม้การทำเครื่องรัก (ประดับมุก) จะยังคงเอกลักษณ์รูปแบบ ลวดลาย และขั้นตอนการทำตามแบบดั้งเดิม แต่ลวดลายส่วนใหญ่เป็นลายที่ลอกแบบมาจากผนังโบสถ์ วิหาร และสถานที่สำคัญ

ตามศาสนา จึงได้ร่วมกับครูจักรกริชศึกษาค้นคว้า ลวดลายของตนเองขึ้นมาใหม่ให้เป็นลายเอกลักษณ์ของกลุ่มที่ได้แรงบันดาลใจ และรังสรรค์ลวดลายจากดอกบัวหลวงในตำบลบัวปากท่า ซึ่งมีดอกบัวอยู่เป็นจำนวนมาก ด้วยความสวยงามที่แฝงถึงความบริสุทธิ์ นอบน้อม และเป็นดอกไม้ที่สื่อถึงพุทธศาสนา สร้างเป็นเอกลักษณ์ “ลายบัวบางเลน” ด้วยการประยุกต์ผสมผสานลายบัวแบบดั้งเดิมเข้ากับลายกนกและนำเส้นสายต่างๆ มาผนวกให้เกิดความอ่อนช้อยงดงามมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของลูกค้าและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

“ผมตั้งใจจะทำงานนี้ไปจนกว่าจะสิ้นลมหายใจ เพราะถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีคนสนใจงานนี้น้อยลงทุกที แต่ผมก็ยินดีที่จะสอนให้กับผู้ที่สนใจเรียนรู้กระบวนการ และวิธีการทำงานประดับมุกแบบโบราณอย่างจริงจัง โดยตลอดระยะเวลาที่ 13 ปี ผมได้ถ่ายทอดประสบการณ์เผยแพร่ความรู้งานประดับมุก ร่วมกับครูจักรกริช และเปิดบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ รวมทั้งผู้สนใจอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่งานเครื่องรักประดับมุกเป็นที่รู้จักมากขึ้น

ขั้นตอนดำเนินการ

1. **เตรียมหุ่น** คือ การเตรียมภาชนะหรือเครื่องใช้ที่จะนำมาประดับมุก นำมาขัดแต่งผิวให้เรียบด้วยกระดาษทรายให้ผิวเสมอกัน

2. **เตรียมแบบลาย** คือ การคัดเลือกลายที่เหมาะสมกับภาชนะ จัดเตรียมกระดาษลอกลายและกระดาษไข ไม้ปรุลายลงกระดาษตามแบบที่ร่างไว้

3. **เตรียมหอยมุกไฟ** คือ การนำหอยมุกไฟมาขัดปอกเปลือกและตัดเป็นชิ้น ๆ เพื่อเตรียมไว้ใช้งาน

4. **เขียนลายลงบนกระดาษไข** คือ การวาดลายที่ออกแบบลงบนกระดาษไข แล้วนำกระดาษไขไปถ่ายเอกสารจำนวน 3 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสำหรับตรวจสอบ ดูความเรียบร้อยในการประดับลาย

ชุดที่ 2 เป็นแบบที่ใช้ติดลายด้วยกาวน้ำลงบนผิวมุกก่อนการนำไปจลุลาย

ชุดที่ 3 ใช้ประกอบมุกที่จลุลายแล้วให้เกิดเป็นลวดลายที่สมบูรณ์

5. **ตัด (โกรกจลุลายมุก)** คือ การติดลายลงบนผิวชิ้นมุก แล้วจึงนำไปตัดหรือโกรกจลุลาย

6. **ประกอบลวดลายลงบนกระดาษ** คือ การนำตัวลายที่โกรกจลุลาย มาประกอบลงบนแผ่นกระดาษตามที่เขียนลวดลายไว้

7. **ติดลายบนตัวหุ่น** คือ การนำกระดาษที่ประกอบตัวลายมาติดลงบนหุ่นหรือภาชนะที่เตรียมไว้ด้วยกาวน้ำ

8. **ถมลายด้วยรักผสมก** คือ การนำยางรักผสมถ่านกะลา ถมบนลายมุกให้ติดสนิทกับผิวชิ้นงาน

9. **ลงรักเคลือบบนตัวลาย** คือ การทายางรักลงบนตัวลายให้ทั่วและเก็บรายละเอียดด้วยการใช้รักผสมก ถมทับให้ทั่วทั้งชิ้นงาน

10. **ขัดแต่งด้วยกระดาษทราย** คือ การขัดให้ผิวเรียบเสมอกันจนเกิดความเงางาม แต่งชิ้นงานด้วยกระดาษทรายละเอียด

โกรกจลุลายมุก

ประกอบลายลงบนกระดาษ

การติดลายบนตัวหุ่น

ลงรักเคลือบเงาบนตัวลาย

NOTE BOOK

เตรียมอุปกรณ์

- เตรียมหุ่นหรือภาชนะสำหรับลงรักประดับมุก
- เตรียมแบบลาย
- เตรียมหอยมุกไฟ
- เตรียมอุปกรณ์ช่างในการตัด ฉลุ
- เตรียมกระดาษทรายชนิดหยาบ
- เตรียมกาว

สแกนหาไลน์ผ่าน Application